

Iisalmen lyseo

Suunnitelma opiskelijoiden suo- jaamiseksi väkivallalta, kiusaa- miselta ja häirinnältä

Päivitetty 7.6.2023

Sisällys

1. Lähtökohta.....	2
2. Opiskelijoiden suojaaminen kiusaamiselta	2
3. Opiskelijoiden suojaaminen väkivallalta	3
4. Opiskelijoiden suojaaminen häirinnältä ja rasismilta.....	5

1. Lähtökohta

Jokaisella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Iisalmen lyseossa kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ei hyväksytä ja niihin puututaan välittömästi. Opiskelijoiden on käytädyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä edistettävä omalla toiminnallaan opiskeluyhteisön terveyttä ja turvallisuutta. **Opettajan tai rehtorin velvoite on ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.**

2. Opiskelijoiden suojaaminen kiusaamiselta

Kiusaamisena pidetään sitä, kun sama opiskelija joutuu toistuvasti toisen/toisten tahallisen ja kielteisen toiminnan kohteeksi. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jolla pyritään haittaamaan tai vahingoittamaan tai aiheuttamaan mielipahaa. Pahimmillaan kiusaaminen on henkistä väkivaltaa.

Kiusaaminen on rikollista toimintaa, kun se täyttää lainsäädännössä rikokselle asetetut tunnusmerkit. Muun muassa kunnianloukkaukseen, laittomaan uhkaukseen, lievään pahoinpitelyyn ja pahoinpitelyyn liittyviä lakipykäliä voidaan soveltaa kiusaamisen yhteydessä. Myös kiusaajan rikoskumppanina, avunantajana ja yllyttäjänä toimiminen ovat lain mukaan rangaistavia tekoja.

Kiusaamisen ilmenemismuotoja

- Omaisuuteen kohdistuvaa kiusaamista on esim. tavaroiden piilottelu, tahallinen vahingoittaminen tai luvatta ottaminen.
- Fyysinen kiusaaminen on fyysisen koskemattomuuden loukkaamista esim. tönimistä.
- Henkistä ja sanallista kiusaamista ovat pilkkaaminen, matkiminen, toisen ulkomuodon tai tekemisten jatkuva kommentoiminen, pelottelu, häiritsevät viestit, uhkailu, perättömien juttujen keksiminen ja levittäminen esim. sosiaalisessa mediassa.
- Epäsuoraa kiusaamista ovat yksin jättäminen ilman syytä, eristäminen luokan, ryhmän tai virtuaaliryhmän sosiaalisesta kanssakäymisestä, henkilön tekemisiin tai läsnäoloon liittyvä huokailu tai ilmeileminen.
- Verkkokiusaamista ovat aktiivinen viestien/kuvien/videoiden lähettäminen, yksityisasioiden julkittaminen, kiristäminen, uhkaileminen, juoruileminen, valheellisen tiedon levittäminen ja julkinen nolaaminen. Se voi olla myös poissulkemista tai eristämistä esim. sosiaalisen median ryhmäkeskusteluista.

Mitkä voivat olla merkkejä kiusaamisesta?

- Opiskelija on toistuvasti yksin välitunneilla.
- Opiskelijan poissaolot lisääntyvät ilman hyvää syytä.
- Opiskelija vaikuttaa ahdistuneelta ja/tai surumieliseltä.
- Opiskelijan vastauksille nauretaan toistuvasti.
- Opiskelijaa ei valita ryhmiin tai joukkueisiin.
- Opiskelija hakeutuu aikuisten seuraan.
- Opiskelijalla on jatkuvasti pieniä terveysongelmia.

Kiusaamisen ennaltaehkäisy

- Kerätään tietoa kiusaamisesta lukuvuosikyselyillä.

- Pyritään ylläpitämään yhteisöllisyyttä ja kouluviihtyvyyttä. Tässä tärkeänä osana on mm. opiskelijakunnan hallituksen toiminta.
- Pyritään vaikuttamaan eri keinoin opiskelijoiden tietoisuuteen, asenteisiin ja tunteisiin esim. oppitunneilla, ryhmänohjaustuokioissa ja infotilaisuuksissa. Tällaisia tapoja ovat mm. ystävällisen ja kunnioittavan puhutavan harjoittelu, opettajan antama malli ja yhteistyötä edellyttävät työtavat ja yhteiset projektit.
- Pidetään yhteyttä opiskelijaterveydenhuoltoon.
- Järjestetään riittävä valvonta oppitunneille, välitunneille ja muihin tilaisuuksiin.
- Tehdään kiusaamistapauksen ilmoittaminen mahdollisimman helpoksi. Ilmoituksen voi tehdä myös nimettömästi sähköisellä palautelomakkeella.

Jos kiusaamista todetaan tapahtuneen, ryhdytään seuraaviin toimenpiteisiin:

- Opettaja tai rehtori ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.
- Opettaja tai rehtori huomauttaa ajattelemattomasta käyttäytymisestä.
- Jos kyseessä on toistuva asiaton käyttäytyminen tai selvä kiusaaminen, asian havainnut opettaja keskustelee osapuolten kanssa ja vie tarvittaessa asiasta tiedon rehtorille.
- Jos kiusaamisesta saadaan tieto oppilaan tai hänen huoltajansa ilmoituksesta, rehtori keskustelee kiusatun kanssa ja selvittää teon taustat ja vakavuuden.
- Rehtori suunnittelee yhdessä opinto-ohjaajien ja ryhmänohjaajan kanssa tapauksen käsitteilytavan ottaen mahdollisuuksien mukaan huomioon kiusatun toiveet. Rehtori puhuttelee kiusaajat ja on yhteydessä alaikäisten huoltajiin. Jos kiusaaminen on ollut vakavaa, järjestetään yhteistapaaminen asian ratkaisemiseksi.
- Jos kiusaaminen jatkuu edelleen, rehtori ryhtyy asiassa kurinpitotoimiin. Näitä toimenpiteitä ovat mm. kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen ja opetuksen epääminen.

Tarvittaessa pyydetään apua koulun ulkopuolisilta asiantuntijoilta, esimerkiksi poliisilta, sosiaaliviranomaisilta tai terveysviranomaisilta.

- Kaikki koulukiusaamisen selvittämiseen liittyvät toimenpiteet kirjataan.
- Kiusaamisen kohteeksi joutuneen opiskelijan jaksamista seurataan ja tuetaan.
- Kiusaajan toimintaa seurataan.

3. Opiskelijoiden suojaaminen väkivallalta

Opiskelija voi kohdata väkivaltaa tai sen uhkaa. Väkivallalta voi ilmetä uhkaavana käytöksenä, ahdisteluna ja pelotteluna tai fyysisenä väkivaltana, kuten tönimisenä, kiinnipitämisena, lyömisenä, potkimisena tai ääritapauksessa aseiden käyttönä.

Väkivallan ennaltaehkäisy

- Pyritään ylläpitämään yhteisöllisyyttä ja kouluviihtyvyyttä.
- Järjestetään riittävä valvonta oppitunneille, välitunneille ja muihin tilaisuuksiin.
- Tehdään asiasta ilmoittaminen helpoksi opiskelijalle.
- Henkilökunta saa turvallisuuskoulutuksen ja noudattaa sisäisen suojautumisen ohjeistoa.

- Pyritään vaikuttamaan eri keinoin opiskelijoiden tietoisuuteen, asenteisiin ja tunteisiin esim. oppitunneilla, ryhmänohjaustuokioissa ja infotilaisuuksissa. Tällaisia tapoja ovat mm. tiedon antaminen ihmisen oikeuksista ja lainsäädännöstä sekä opettajan antama käyttäytymismalli.
- Tiedotetaan koulun tiloihin asennetuista valvontakameroista.

Miten toimitaan, jos kohdataan väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä?

- Ohjataan tai avustetaan mahdolliset loukkaantuneet henkilöt, opiskelijat ja muu henkilöstö pois vaara-alueelta.
- Suojaudutaan lähimpään lukittavaan tilaan ja tehdään hätäilmoitus, jos väkivallan uhka on suuri.
- Jatketaan toimintaa erillisen sisäisen suojautumisen ohjeiston mukaan.

Jos tilanne sallii, voidaan uhkaava henkilö /tilanne kohdata seuraavasti:

- Ei mennä tilanteeseen yksin, jos on mahdollista mennä yhdessä jonkun kanssa.
- Varmistetaan, ettei lähettyvillä ole opiskelijoita.
- Muistetaan, että tärkeintä on suojata ihmisiä.
- Pyritään arvioimaan tilanne, sen vakavuus ja syyt.
- Pyritään varmistamaan itselle turvallinen poistumisreitti tai suojautumispaikka.
- Käyttäydytään rauhallisesti ja ystävällisesti, vältetään aggressiota herättävää käyttäytymistä.
- Puhutaan ja esiinnytään määrätietoisesti ja rauhallisesti.
- Muistetaan, että päihteiden, erityisesti huumeiden vaikutuksen alainen, saattaa käyttäytyä arvaamattomasti ja että tilanne voi muuttua äkillisesti.
- Poistutaan tilanteesta, jos sitä ei pystytä hallitsemaan.
- Kutsutaan tarvittaessa paikalle muita henkilökunnan jäseniä, viranomaiset tai ambulanssi.

Tapahtuman jälkeen

- Opettaja tai rehtori ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta väkivallasta tai sen uhasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.
- Jos joku on kuvannut tapahtuman, pyydetään häntä luovuttamaan materiaali joko viranomaisille tai rehtorille todisteaineistoksi. Muistutetaan kuvaajaa kuvattua materiaalia koskevista säännöistä. Jos kuvamateriaali on omiaan aiheuttamaan kuvassa olevalle henkilölle vahinkoa tai kärsimystä tai häneen kohdistuvaa halveksuntaa, materiaalin levittäjä voi syyllistyä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen.
- Kaikki väkivaltatilanteet kirjataan ja raportoidaan eteenpäin.
- Koulun kriisiryhmä vastaa jälkihoitotoimenpiteistä, esim. väkivallan ja sen uhan kohteeksi joutuneiden ohjaamisesta terveydenhuollon palveluihin. Se myös toimii yhteistyössä huoltajan, viranomaisten ja opiskelijaterveydenhuollon kanssa sekä huolehtii tiedottamisesta koulun ulkopuolelle.

4. Opiskelijoiden suojaaminen häirinnältä ja rasismilta

Sukupuolista häirintää on ei-toivottu huomio, joka liittyy sukupuoleen, esimerkiksi halventava tai alentava puhe toisen sukupuolesta, sukupuoleen liittyvä kiusaaminen sekä teot, jotka saavat tunteenomaan itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi.

Seksuaalista häirintää ovat muun muassa vihjailu ja seksuaalisesti värityneet vitsit, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat puheet ja kysymykset. Myös ehdottelu, vaatiminen ja fyysinen koskeminen ovat seksuaalista häirintää. Häirintä voi tapahtua myös puhelimen ja netin välityksellä. Sukupuolinen huomio muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi sen olevan epämiellyttävää.

Loukkaavana käytöksenä pidetään mm. nimittelyä, kieltäytymistä työskentelemästä toisen kanssa, eristämistä ja toisen henkilön vähättelemistä. Asiaan puututaan samalla tavalla kuin kiusaamiseen.

Rasismi käsitteenä tarkoittaa oletetun ihmisryhmän arvottamista esimerkiksi etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella alempiarvoiseksi kuin muut ihmisryhmät. Rasismiin kuuluu usein se, että omaa ryhmää pidetään parempana kuin toisten ryhmiä. Kaikki rasistinen toiminta on kiellettyä lislamen lukiossa. Jatkuvasta rasistisesta toiminnasta koulu tekee ilmoituksen poliisille.

Häirinnän ja rasismin ehkäiseminen

- Kerätään tietoa häirinnästä ja rasismista lukuvuosikyselyillä.
- Pyritään ylläpitämään yhteisöllisyyttä ja kouluviihtyvyyttä. Tässä tärkeänä osana on mm. opiskelijakunnan hallituksen toiminta.
- Pyritään vaikuttamaan eri keinoin opiskelijoiden tietoisuuteen, asenteisiin ja tunteisiin esim. oppitunneilla, ryhmänohjaustuokioissa ja infotilaisuuksissa.
- Tiedotetaan asiasta vanhempainilloissa.
- Järjestetään riittävä valvonta oppitunneille, välitunneille ja muihin tilaisuuksiin.
- Tehdään häirintätapauksesta ilmoittaminen mahdollisimman helpoksi. Ilmoituksen voi tehdä nimettömästi kotisivujen palautelomakkeella.

Häirintään ja rasismiin puuttuminen

- Jos ilmoitus tulee palautelomakkeella, kutsuu rehtori osapuolet erikseen keskustelemaan asiasta ja selvitetään tilanteen kulku.
- Jos kyseessä on akuutti tilanne, opettaja pyytää osapuolet rauhalliseen tilaan. Hän keskustelelee asianosaisten kanssa ja selvittää tilanteen kulun.
- **Opettaja tai rehtori ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä tai rasismista epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.**
- Jos tilanne on vakava, otetaan heti yhteyttä viranomaisiin.
- Tapahtuma kirjataan.
- Opiskelijanhuoltoryhmä järjestää osapuolien kuulemisen, jonka aikana sovitaan jatkotoimenpiteistä ja tehdään selväksi jatkoseuraamukset, jos sopimus ei pidä.
- Sovitaan tapauksen seurannasta ja muista mahdollisista toimenpiteistä.
- Asian vakavuuden mukaan ilmoitetaan esim. koulukuraattorille, poliisille tai lastensuojeluun.
- Huolehditaan asianmukaisesta rankaisusta.
- Opiskeluhoito huolehtii, että uhri saa tarvitsemansa tuen.